

Hodnocení disertační práce MgA. Jiřího Havlíčka s tématem Pohyblivý obraz instituce a názvem Socialismus, který nikdy nebyl.

Jiří Havlíček vstoupil do doktorandského studia na AVU v Praze v roce 2017 s projektem zkoumání pohyblivého obrazu vybrané instituce směrem do historie dvacátého století. Konkrétně se Jiří Havlíček zajímal o Národní galerii v Praze a její vědomé či nevědomé vytváření vlastního institucionálního obrazu v televizi a filmu. Toto bylo na počátku Havlíčkova doktorandského studia.

Ve vztahu k intermediálnímu ateliéru, který vedeme společně s Jiřím Skálou jako ateliér konceptuálního zkoumání, reprezentoval přístup k tématu Jiřího Havlíčka specifickou polohu analytického a intuitivně rozvážného zkoumání. Z pohledu pozice školitele, mě na daném projektu zajímala monumentálnost zadání, naplánovaný proces archivního badání a dále pak umělecké myšlení Jiřího Havlíčka projevující se v jeho autorské filmové a výstavní práci.

Hned v začátcích bádání v archivu České televize Jiří Havlíček zjistil, že objem archivního materiálu vztahujícího se k Národní galerii v Praze není tak bohatý, jak si představoval a že původní výzkumný záměr ztrácí možnost atraktivního naplnění. Ve stejném čase Jiří Havlíček objevuje při archivním bádání kulturně publicistický pořad, revue České televize s názvem Kroky. Ve vztahu k původnímu zadání ho tento pořad zaujal natolik, že přesunuje koncept zkoumání z instituce Národní galerie na instituci České televize.

Objevení kulturního revue Kroky bylo podle mého tím momentem, kde se konkrétním způsobem projevilo specifické umělecké myšlení a cit doktoranda. Došlo k rozpoznání, že v daném objevu je skryto cosi s čím se dá kontextuálně, umělecky a výzkumně pracovat do šířky i hloubky a dosáhnout požadované monumentálnosti v souvislosti s původní definicí projektu. Doktorand od tohoto okamžiku intenzivně pracoval na dohledávání historických informací souvisejících se vznikem a výrobou kulturně publicistického pořadu Kroky. Pořídil rozhovory s vybranými lidmi, kteří se na výrobě podíleli. Pracoval na rozklíčování otázky jak takové formáty, jakými byly jednotlivé díly revue Kroky pracující s experimentální formou natáčení a neobvyklou kritickou metodou tázání a investigace mohl v kontextu období tzv. normalizace vzniknout. Jiří Havlíček bádá, psal, natáčel a pracoval téměř šest let, aby ve finále vytvořil koexistenci dvou forem; díla a textu, které jsou neobvykle koncepčně propojené a stejně tak můžou žít vlastní nezávislou autonomií.

Ke zmíněné šestileté práci na projektu je nutné zmínit, že byla silně ovlivněna dvouletým Covidovým obdobím, které znemožnilo ve společnosti plnohodnotně studovat, pracovat i žít.

Předložená disertační práce Jiřího Havlíčka sestávající z části praktické, kterou reprezentuje filmová esej s názvem Revue Kroky a části písemné s názvem Socialismus, který nikdy nebyl, tvoří kompoziční a významový celek, který je dobré takto vnímat právě pro jasnější porozumění jeho jednotlivých částí. Z mého pohledu je koncepce vystavění dané filmové eseje Revue Kroky obsažena v koncepci textové stavby písemné části disertační práce. Nemyslím tím jednoduché prolínání osnov, ale konkrétní vztahové reprezentace významů, popisů a definic vytvořených přímo psaním textu a jejich filmovou prezentací skrze poetiku řazení obrazů i způsobu samotného obrazového výběru.

Zaměřím-li se blíže na filmovou esej Revue Kroky mám k ní dva základní postřehy vycházející z kontextu načasování jejího shlédnutí. První shlédnutí jsem záměrně absolvoval před přečtení finální verze písemné části disertační práce. Sice jsem znal fragmenty, na kterých doktorand pracoval, diskutovali jsme průběžně uchopení jednotlivých částí a jejich vztahu k budování celku, přesto zůstalo finální dotažení především na doktorandovi a jelikož proces dokončování písemné části probíhal souběžně s dokončováním filmu mohl jsem nakonec zvolit pořadí shlédnutí a přečtení zmíněným způsobem.

Filmová esej Revue Kroky na mě zapůsobila silnou atmosférickou výpovědí charakterizovanou jistou rébusovou záhadností, způsobem práce s nostalgií a sentimentem, neuchopitelností dějové linie či logiky střihu. Během dívání převládal pocit, že vše má jakýsi vnitřní smysl a že forma prolínání archivních záběrů s těmi speciálně natočenými prochází procesem vzájemného infikování zastírající danou rozdílnost. Vše zmíněné vytvářelo při prvním shlédnutí konkrétní pocit závažnosti i důvěryhodnosti zvolené formy a vytvořeného obsahu.

Písemnou práci s názvem Socialismus, který nikdy nebyl, jsem ve své finální podobě četl až po shlédnutí Revue Kroky se zaujetím především po obsahové stránce, která mi postupně odkrývala výsledky doktorandova bádání, jeho zaujetí a způsoby autorského uměleckého myšlení. Souběžně jsem odhaloval konkrétní zdroje a specifickou stavbu textu související s koncepcí řazení obrazů ve filmové eseji. Odkazy na akt přepínání televizních programů, na pracovní postupy Jean-Luca Godarda, na badatelské postupy práce s archivem, ale i metodologie detektivní práce a experimentování na hranici spekulativního myšlení dále pak politicky společenské kontexty invaze vojsk Varšavské smlouvy do tehdejšího Československa v roce 1968 s vývojem ČT, jejích důsledků na ranné i pozdější období normalizace nebo odhalení obsahu neoliberálních hodnot v tehdejší tzv. socialistické společnosti to vše mi v dalším plánu osvětlovalo možný pohled na film samotný. K celku písemné části disertační práce mám po jejím přečtení pocit, že do třech čtvrtin rozsahu má text charakter intenzivnější propracovanosti a obsahové hutnosti, které v závěru ubývá a text se jakoby ztišuje. Nejsem si zároveň jistý, jestli to takto fakticky je, nebo je to jen důsledek dvoudenní intenzity zabývání se jak filmovou esejí doktoranda, tak jeho písemnou prací.

V závěru mého hodnocení vnímám disertační práci Jiřího Havlíčka v její komplexnosti jako dobrý příklad uměleckého výzkumu, který z velké části využívá standardní metody archivního bádání vedoucího specifickým způsobem k realizaci uměleckého díla v daném případě filmové eseji. Ta by bez systematické práce nevznikla. Ve vztahu k písemné části disertační práce si však plně udržuje autonomní uměleckou kvalitu, neilustruje a nezaujímá ve výstupech a naplnění doktorandského projektu druhořadou pozici.

Hodnotím disertační práci v jejím celku jako výbornou a doporučuji k obhajobě.

Vypracoval prof. MgA. Tomáš Vaněk

Školitel a vedoucí pedagog ateliéru Intermedia III. na Akademii výtvarných umění v Praze
v Praze dne 21. dubna 2023